

Kurzus kódja(i): FLM-403:9

Kurzus címe: A humor problémája a magyar filmben

Tanár neve: Buglya Zsófia

Kurzus időpontja, helye: Hétfő 12.30 – 14.00, -137-es terem

Kurzus típusa: szeminárium

Kurzus leírása: Hányadán áll a magyar film a humorral, jogosak-e a magyar vígjáték problematikus voltát visszatérően hangoztató érvek? Ez a kérdésfelvetés a szeminárium apropója, kerete; az órákon a közös munka – magyar és angol nyelvű szövegolvasás, filmelemzések – során a hallgatók humorral, vígjátékkal, filmkomikummal kapcsolatos korábbi (látens, intuitív) tudását mobilizáljuk, problematizáljuk. A cél a reflektált nyelvhasználat kialakítása. Mivel az órákon magyar filmtörténeti példákkal dolgozunk, a hallgatók ez irányú ismereteiket is gyarapíthatják, a filmanyag sokfélesége azonban elsősorban a vizsgálati szempontok gazdagságának érzékeltetésére szolgál.

Kurzus teljesítésének követelményei: Maximum 3 hiányzás. Filmnézés, olvasás az órákra. A félév végén zh.

Kötelező / ajánlott filmek és tematika: **1. Segédfogalmak I. – Szövegolvasás**

Néhány kritika segítségével kísérletet teszünk szerzőjük műfajjal, filmkomikummal kapcsolatos elvárásainak rekonstrukciójára, továbbá felvetjük a magyar film humordeficitjének kérdését. Az elemzésre szánt írásokat (szemelvényeket) az órán ismerik meg a hallgatók.

2. Segédfogalmak II. – Definíciós kísérletek

Mielőtt műfaji kérdéseket kezdenénk vizsgálni, összegyűjtünk néhány a nevetés esztétikájához kapcsolódó fogalmat (részben az olvasott kritikák alapján), majd megpróbáljuk meghatározni őket. (Magyar és angol nyelvű szemelvényeket olvasunk közösen, ezeket társítjuk a terminusokhoz.)

3. Vígjátéki elemek

A műfaj hagyományos tematikus, narratív elemeit keressük egy klasszikus magyar filmvígjáték kapcsán. Szót ejtünk a vígjáték irodalmi hagyományairól, a műfaj státusáról az elméleti irodalomban.

Az órára megtekintendő film: *Liliomfi* (1954)

Elolvasandó: Altman, Rick: A film és a műfajok In: *Oxford Filmenciklopédia*. 284–286.

4. Filmvígjáték és narratíva

Rátérünk a másik definíciós elem, a happy end kérdésére, s alapvetően a vígjátéki narratíva problémájára. Mi az a gag, és hogyan viszonyul a narratívához?

Az órára elolvasandó: King, Geoff: Comedy and narrative. In: *Film Comedy*. pp. 19-42.

5. A komikus figura

A komikus figura irodalmi, színpadi és filmes hagyományáról (sztereotípiák, figurakonvenciók, attribútumok) beszélünk. Konkrétan Kabos Gyuláról, a rá jellemző humorról. A pesti kabaré hagyományáról.

Az órára megtekintendő filmek: *Hyppolit, a lakáj* (1931), valamint a *Hippolyt* (1999)

6. A szerelmi szál: melodrámá vagy vígjáték?

A megadott szövegek alapján a „romcom”, avagy a „komikus románc” műfaját vesszük szemügyre.

Az órára elolvasandó: Neale and Krutnik: *The Comedy of the Sexes* (Chapter 7). pp. 132-173.

Megtekintendő film: egyeztetjük

7. Szerelmi szál és ideológia

Vígjáték és ideológia kapcsolatáról gondolkodunk. A magyar film egykori sikerreceptjét vesszük szemügyre; szerelem és rang és boldogulás kérdését járjuk körül.

Az órára megtekintendő film: **A csúnya lány** (1934)

8. Szerelmi szál és ideológia II.

Folytatva a témát: egy másik korszak kultuszfilmjét vizsgáljuk meg.

Az órára megtekintendő film: **Állami áruház** (1952)

Olvasmány: Szilágyi Gábor: *Tűzkeresztység*. pp. 287-304.

9. Vígjáték és társadalmiság – Lakásvígjátékok

Szociálpolitika és humor találkozása a filmvászonon. Kitekintés a téma alakváltozataira – a *Csendes otthontól a Bátyasétány hetvennégyig*.

Az órára megtekintendő film: **Két emelet boldogság** (1960).

10. Vígjáték és/vagy szatíra

Hol válik el egymástól, hol érintkezik egymással ez a két műfaj(?), és létezik-e köztük valamilyen hierarchia? Erre keressük a választ egy film, valamint egy vita megidézésével.

Az órára megtekintendő film: **Miért rosszak a magyar filmek?** (1964)

11. Dokumentumfilm és nevetés

Ezúttal valódi társadalomkritikára nézünk példákat.

Az órán tekintjük meg az **Illetlen fotók**, a **Hosszú futásodra mindig számíthatunk** és a **Protokoll szerint** c. filmeket.

12. Komikum és tragikum

A félévet a komoly témák és a nevetés közti összefüggésekre futtatjuk ki – ezt érintettük már a szatírák kapcsán is. A nevetés és a kimondhatatlan kapcsolatáról való beszédhez Joachim Ritter esszéjét hívjuk segítségül.

Az órára megtekintendő film: **Fel a fejfel** (1954)

Elolvasandó: Ritter, Joachim: A nevetésről. In: *Szubjektivitás*. pp. 29-55.

13. Zh. és bonus track vetítés

Kötelező / ajánlott irodalom: Altman, Rick: A film és a műfajok. In: Nowell-Smith, Geoffrey (ed.): Oxford Filmenciklopédia. Budapest: Glória, 1998. pp. 284–286.
Balogh Gyöngyi – Király Jenő: „Csak egy nap a világ...” A magyar film műfaj- és stílustörténete. 1929-1936. Budapest. Magyar Filmintézet. 2000. (pp. 125-147.)
Bergson, Henri: A nevetés. Budapest: Gondolat. 1994.
Bordwell, David: Happily Ever After, Part Two. *The Velvet Light Trap*. (1982) no 19. pp. 2-7.
http://www.davidbordwell.net/articles/Bordwell_Velvet%20Light%20Trap_no19_1982_2.pdf
Ermida, Isabel: The Language of Comic Narratives. *Humor Construction in Short Stories*. Berlin-New York: Mouton de Gruyter, 2008. pp. 1-40.
Gelencsér Gábor: Mesetrabant. A legvidámabb barakk legvidámabb filmjei.

Filmkultúra 1998.
<http://www.filmkultura.hu/regi/articles/essays/mesetrabant.hu.html> (u.l.: 2012.04.30.)

Havas Júlia Éva: Magyar romantikus vígjáték a 2000-es években. *Metropolis* (2010) no. 1. Magyar műfaji film. pp. 66-79.

Heltai Gyöngyi: Kulturális szigetek, pluralizmus, kreolizáció? A szocialista realista operett interkulturális modellje. *Világosság* (2005) no. 7–8. pp. 81-118., online: <http://www.vilagosság.hu/pdf/20051101085010.pdf>

Hirsch Tibor: Utak és csapdák - A hazai filmvígjáték 1945-1990 között. *Filmtörténet online*. <http://magyar.film.hu/filmtortenet/mufajok/utak-es-csapdak-a-hazai-filmvigjatek-1945-1990-kozott-mufajelemzes.html> (u.l.: 2012.04.30.)

Király Jenő: Mágikus mozi. Műfajok, mítoszok, archetípusok a filmkultúrában. Budapest: Korona kiadó, 1998. pp. 23-52.

King, Geoff: *Film Comedy*. London – New York: Wallflower, 2002.

Keale, Steve – Krutnik, Frank: *Popular Film and Television Comedy*. London – New York: Routledge, 1990.

Ritter Joachim: A nevetésről. In: *Szubjektivitás*. Budapest: Atlantisz Könyvkiadó, 2007. pp. 29-55.

Stott, Andrew: *Comedy*. New York–London: Routledge, 2005.

Szalay Károly: Mai magyar filmvígjáték. Beteljesülések és elszalasztott lehetőségek. Budapest: Magvető, 1978.

Szalay, Károly: *Szatíra és humor*. Budapest: Magvető, 1963.

Szilágyi Gábor: Tűzkeresztség. A magyar játékfilm története 1945-1953. Budapest: Magyar Filmintézet, 1992. pp. 287-304.

Theophrasztosz: Jellemrajzok. <http://mek.oszk.hu/04200/04240/04240.htm> (u.l.: 2012.04.30.)

Vajdovich Györgyi: „Az egyszerű néző cirkuszi szórakozása”. Az 1931 és 1945 közötti magyar filmek megjelenítése a magyar filmtörténeti monográfiákban. *Metropolis* (2009) no. 3. Magyar filmkánon. pp. 46-57.
